

'Berako historia, 1500 tokiko historiaren adibide

Bidasoako Ikerketa Zentroak garai horretako hainbat alderdi historiko landu ditu kaleratu berri duen argitalpenean

Bidasoako Ikerketa Zentroak abiatu berri dituen koadernoan lehen alea kaleratu du. *Berako historia, 1500-1850* izenburupean, Antzinako Erregimenean, Berant Erdi Arotik joan den mendearen erdialdera arte herriko historia ezagutzeko aukera eskaintzen du argitalpenak. Bide batez, tokiko historiaren garrantzia azpimarratu nahi da.

gehiegirik erabili: artxibo historikoak, Nafarroako Protokolokoak eta Artxibo Orokorrean begiratu ondotik egindako azterketak uste berriak harilkatzeko aukera eman die.

Aportazio berriak

Fernando Mikelarenak berak Berako biztanleriaren inguruan (1550 eta 1860 bitartekoa) eta Pilar Erdozainekin batera XVII. eta XIX. mendeetako familiaren, etxearen eta gizarte egituraren azterketak zein Aurelio Gutierrezen datu bilketa lana gutxietsi gabe, Bidasoaldeko Ikerketa Zentroko buruak Izaskun Abril eta Juainas Paul historialariek egindako ikerketak azpimarratu ditu. Abrilek *Berako Komunalak Aintzinako*

Erregimenean landu du, batetik, eta olak, bestetik. Paulek, berriz, Berako botereak eta gatazkak jorratu ditu. Bigarrenaren azterketan gertakariak garrantzitsuena botere tirabirak eragindako Berako sutearen inguruko afera litzateke. Mikelarenak berak dio 1638an Beran izandako sutea ez zela kasualitatea izan, baizik eta Salvador Altzate jaunaren mendekua. Urte horretan Bortzirietako herriaren zati handi bat suak kiskali zuen, eta sutea berez sortutakoa zela uste izan da. Nolanahi ere, ikerketa zentroak atera berri duen azterketaren arabera, susmo hori ez da egokia. «Sutea Salvador Altzate jauntxoaren mendekuak eragina izan zen. Etxe batzuk erretzeaz gain, baserri asko ere suak kiskali zituen; elkarrengandik oso aparte egon arren. Euskal Herriko kontestuan jauntxo baten eta herritarren arteko gatazkaren adibide esanguratsuenetakoa da», dio Mikelarenak.

Izaskun Abril

«Olek izugarritzko boterea zuten herrian. Inguruan lanpostu aunitz sortzen ziren eta Berako ekonomia mugitzen zuten. Kontrolatzen zuten botere politikoa, eta mendien ustiaketa olen beharrak betetzeko egiten zen»

IKERKETA ZENTROAREN LEHEN KOADERNOAK bederatzi lan bildu ditu, 1500etik 1850era bitarteko Berako historiaren berri emanez. «Zenbaki monografiko honen bidez, gure herriko historiaren alderdi batzuk ukitzen dira: biztanleriaren eboluzioa eta ezaugarriak; familia; nekazaritzan izandako aldaketak; lur jabetasuna eta edukitze harremanak; baserrien bereizgarriak; gizarte eta egitura sozioekonomikoa; herribasoen ustiapenak; burdingintza tradizionala edo olak; eta gizarte gatazkak eta tokiko boterea», azaldu du Bidasoako Ikerketa Zentroko zuzendari eta aldi berean lanaren egileetako batek, Fernando Mikelarena historialari beratarrak.

Beran 1638an gertatutako suteak informazio iturri asko galarazi dizkiela aintzat hartuz, Fernando Mikelarenak, Pilar Erdozainek, Juainas Paulek, Izaskun Abrilek eta Aurelio Gutierrezek ez dute dokumentazio

Ikertzen a

Bidasoako Ikerketa Zentroa 1996ko irailean abiatu zen. Bortziriak, Malerreka eta Baztan eskualdeetako berri jakin nahirik, toki horietako historia lantzea eta ezaugaraztea da zentroaren helburu nagusia. Xede hori gauzatu ahal izateko bi bide jorratu dituzte orain arte. Batetik, ikastaroak eman dituzte, eta bestetik, ikerketa lanak egiten dihardute. Ildo horretan, Lesakako eta Berako historia herrikideei hurbiltzeko asmoz, bi ikastaro eskaini dituzte jadanik. Lehen Lesakan egin zuten 1997an, eta bigarrena, 1998ko urtearen hasieran Beran. Bestalde, kaleratu berri duten ikerketa lanaz gain, beste batzuk ere egin dituzte. Eusko Ikaskuntzatik jasotako dirulaguntza bati esker, Lesakako

ildotik, Juainas Paul historia irakasleak eta ikertzaileak gaineratu du Berako jauntxoak Bortzirietan eta mugaren bi aldetan izan zuela indarra. Botere horri eutsi nahi zion baina beratarrek aurre egin zioten, eta hainbat gatazka sortu ziren azkenean sutea eragin dutenak. «Ez dago paperik frogatzeko Berako etxeak erre zituenik plan sistematiko batekin, baina ikusten duzu etxeak non dauden kokatuak eta zein mugimendu dagoen, eta banan-banan erreak daudela antzematen da», adierazi du Paulek. «Jauntxo eta auzokideen artean izandako gorabehera begiratzuz, ez dago hain garai berantiarrean adibide hain gogor eta basatirik», gaineratu du. Hori aski ez dela, inguruko herrietan sortu-